

Minnesanteckningar från LSS-rådets sammanträde 14 maj

Datum: 2025-05-14

Tid: 9:30-12:30

Lokal: Blenda Ljungberg, Stadshuset 2

Ordförande: Asal Gohari

Handläggande tjänsteperson: Isabel Anheller

Närvarande

Asal Gohari ordförande (förtroendevald Socialdemokraterna), Catarina Bernet vice ordförande (FUB Uppsala Knivsta), Lars-Håkan Andersson ordinarie ledamot (förtroendevald Vänsterpartiet), Magnus Åberg ordinarie ledamot (RBU Uppsala), Michael Jestin ombudsman (Funktionsrätt), Pia Ek ordinarie ledamot (FUB Uppsala Knivsta), Saga Karlsson ersättare (förtroendevald Miljöpartiet), Birgitta Anér ersättare (Autism Uppsala län), Magnus Lindén ersättare (FUB Uppsala Knivsta).

Inbjudna

Lenita Granlund förvaltningsdirektör, Liselotte Engqvist avdelningschef Arbete och bostad, Rikard Sörell, strategisk ekonomischef Kommunledningskontoret, Jenny Lundström ordförande TSN Region Uppsala, Ellen Åberg avdelningschef Serviceresor Trafik och samhälle Region Uppsala, Charles Pyrad politisk sekreterare (MP) Region Uppsala.

Mötespunkter

1. Paragraf 12 Öppnande av möte

Ordförande Asal förklarar mötet öppnat.

2. Paragraf 13 Val av justerare, tid och plats för justering

Magnus Lindén utses till justerare för maj månads sammanträde. Justering sker digitalt onsdag den 28 maj. Efter önskemål kommer vi testa att skriva minnesanteckningarna mer sammanfattande och se hur det faller ut.

3. Paragraf 14 Fastställande av föredragningslista samt föregående minnesanteckningar

Föredragningslistan fastställs. Föregående sammanträdes minnesanteckningar läggs till handlingarna.

4. Paragraf 15 Utjämningsystem och kostnadsutveckling – Rikard Sörell Bilaga 1.

LSS-utjämningsystemet är ett komplext system som syftar till att ge alla kommuner förutsättningar att bedriva LSS-verksamhet. Systemet är ett separat nollsummespel mellan kommunerna, utan statlig inblandning som har funnits sedan 2004. För närvarande omfördelas sex miljarder kronor mellan kommunerna. Fördelningen baseras på antalet beslut och kostnadssammanställningar från kommunerna per den 1 oktober. Beslut som avslutats innan eller påbörjats senare tas inte med i beräkningen. Förenklat kan man säga att om en kommun har fler beslut och högre kostnader än andra kommuner, tar den kommunen emot pengar från systemet medan kommuner med lägre kostnader och färre beslut betalar in till systemet.

Den genomsnittliga kostnaden i riket för respektive insats utgör standardkostnaden. I Uppsala kommun justeras standardkostnaden per invånare med personalkostnadsindex och räknas upp med nettoprisindex. Genom korrigering och uppräknings fastställs om kommunen blir bidragsgivare eller bidragstagare. Kommuner med högre kostnader än riksgenomsnittet får bidrag, medan de med lägre kostnader betalar in till systemet. Sedan sju år tillbaka har Uppsala kommun varit bidragsgivare och enligt preliminära uppgifter kommer det att fortsätta.

Rikard Sörell presenterar också utvecklingen av kostnader och LSS-insatser i Uppsala och 8 jämförbara kommuner (nätverket R9). I Uppsala minskar inte antalet beslut om kontaktperson (i förhållande till folkmängden), till skillnad från de flesta andra kommunerna. Å andra sidan minskar antalet beslut om ledsagarservice mer i Uppsala än i de andra kommunerna. Även antalet beslut om personlig assistans minskar mer än genomsnittet. Antal ärenden som övertas av Försäkringskassan ökar.

Frågor och svar:

Birgitta: Inom Ge makten vidare finns en oro. Vissa verksamheter har avslutats, man har minskat på personal på vissa ställen, brukare fördelas på befintliga verksamheter och nya brukare kommer till. Det blir i realiteten nedskärningar och försämrad kvalitet.

Svar: Det finns ingen plan på att effektivisera LSS-verksamheten, eftersom grundtanken är att kommunerna ska få de medel de behöver för att bedriva verksamheten. Trots det har ”effektiviseringskrav” som begrepp använts för att klara budgeten. Budgeten har inte sänkts men verksamheten har haft högre kostnader än beräknat. Det har lett till att vissa verksamheter avslutats och personal minskats.

Under pandemin slutade deltagare, och när de återvände skedde det ofta på deltid. Det har lett till anpassningar i verksamheter. Nya verksamheter planeras utifrån pensioneringar och skolavslutningar, ny verksamhet ska startas och kommunen samarbetar med myndigheten för att säkerställa en bra matchning. Det finns ingen kö i Uppsala och om fler brukare tillkommer måste de tas emot. Privata aktörer erbjuder också alternativ.

Catharina: Hur påverkar förändringen från grupper om fem personer till sex verksamheten?

Svar: Det finns inget snitt för gruppstorlek inom daglig verksamhet utan behovet styr.

Nämndens budget har ökat och ersättningen till daglig verksamhet har också ökat.

Magnus L: Vilka faktorer påverkar att Uppsala har varit nettogivare och att det ser ut att bli mindre netto?

Svar: Uppsala kommun har lite mer SoL-verksamhet jämfört med R9 och har haft en kraftig befolkningstillväxt. Dock ökar kommunens LSS-beslut inte i samma takt och inflyttningen innehåller inte personer med LSS-beslut, vilket påverkar statistiken. Vi har ett stort antal ej verkställda beslut inom LSS 9.9, även om det finns positiva tendenser där.

Den första prognosen ligger nu på 60 miljoner kronor, jämfört med förra årets 106 miljoner. Uppsala kommun har ett bra system och har blivit lyssnat på.

Michael: Hur påverkar boendestöd och kontaktpersoner utjämningsstödet?

Svar: Boendestöd ligger inte med i LSS-insatser och påverkar därför inte utjämnningssystemet direkt.

Catharina: Hur har antalet timmar eller dagar för kontaktpersoner förändrats över tid?

Svar: Det finns ingen aktuell statistik på detta i dagsläget, men vi ser en generell minskning i antalet beviljade kontaktpersoner i alla kommuner utom Uppsala.

Magnus Å: Finns det andra system som kompletterar LSS-utjämnningssystemet där kvalitativa faktorer tas med?

Svar: Nej.

Catharina: Hur ser ni på den negativa trenden med personlig assistans, där personer exempelvis får hemtjänst (inom SoL) i stället för assistans?

Svar: Det handlar om att personer avlider och Försäkringskassan tar över. Det finns inga strukturella förändringar inom personlig assistans, bara enstaka fall. Ingen pågående trend har identifierats.

Antalet nyansökningar om personlig assistans har minskat de senaste åren. Volymerna är förväntade och budgeterade.

Kommentar Birgitta: Från funktionsrättsrörelsen delar vi inte bilden av att det bara handlar om enstaka fall.

Magnus L: Vilka utmaningar finns för att rekrytera personal till ledsagarservice?

Svar: Konkurrens finns med andra uppdragstagare, som gode män, vilket gör det svårt att hitta personal.

Magnus L: Ofta finns en förväntning att gruppboendestäder ska stå för ledsagning. Hur hanterar kommunen det?

Svar: Det handlar även om kontaktpersoner och att mycket faller på den individuella bedömningen. Mål och budget innefattar att Anhörigcentrum ska stötta närstående för att frigöra resurser.

Catharina: Vad innebär beskedet att ingen ledsagning ges till personer som får boende?

Svar: Det finns ingen princip om att man inte har rätt till ledsagning om man bor på boende. Det görs alltid en individuell bedömning. Vad gäller verkställighet finns svårigheter, bland annat är det svårt för denna typ av uppdrag eftersom kommunen har heltid som norm.

Magnus L: Finns det andra arbetsrättsliga lösningar, som att arvoda eller inkludera ledsagning i tjänsten? Vi önskar att förvaltningen försöker utforska lösningar för att kommunanställda ska kunna vara ledsagare, trots heltidsnormen.

Svar: Vi behöver titta på hur andra kommuner löser det.

5. Paragraf 16 Information kring Regionens upphandling av särskild kollektivtrafik – Jenny Lundström, Ellen Åberg

Bilaga 2.

Regionen har arbetat med övertagandet av den särskilda kollektivtrafiken under flera år. Upphandlingen av framtida trafik är genomförd men avtalsstarten våren 2026 kan påverkas av överprövningar och eventuellt skjutas fram. En ny huvudleverantör kommer att finnas på plats och processen fortsätter enligt plan.

Vid upphandlingen har regionen haft tre konsulter med i arbetet. Många av de befintliga trafikbolagen kommer att fortsätta sin verksamhet men vissa nya företag kommer att fungera som underleverantörer. Just nu inväntas nästa steg i processen. Anbudsunderlaget har varit en central del av arbetet med fokus på politiska riktlinjer, arbetsvillkor och möjligheten för mindre företag att etablera sig i hela länet. En arbetsgrupp med medarbetare från både regionen och kommunerna har medverkat i upphandlingen.

Upphandlingen har varit särskilt viktig eftersom kapacitetsbrist har varit ett problem. En viktig aspekt är flexibiliteten för kommuner som vill ansluta sig till systemet. Arbetsvillkoren följer branschstandarder och innehåller skarpare krav än tidigare, exempelvis minimilönenivå, ob-tillägg och semesterregler. Det finns också rekommendationer för uppföljning och ersättningsmodellen är nu mer generös än tidigare. Miljökraven är höga och fler aktörer har inkluderats i systemet för att minska sårbarheten. Kraven på certifiering har skärpts och svensk kollektivtrafik har särskilda utbildningar som alla förare måste genomgå. Vid behov kan även kompletterande utbildning erbjudas.

Den kommande processen innefattar att anställa förare, köpa in fordon, förvalta avtalet och genomföra uppföljningar. Uppföljningarna kommer att ske genom

kontinuerlig övervakning av avvikelser, synpunkter och kundnöjdhet kopplat till kvaliteten i tjänsten. Upphandlingsmyndigheten rekommenderar stickprovskontroller och revisioner för att säkerställa att avtalet följs korrekt.

Frågor och svar:

Asal: Har frågor från LSS-rådet och nämnden tagits med i upphandlingen ur ett kvalitetsperspektiv?

Svar: Medarbetarna har varit delaktiga i kravställningen. Det har funnits en särskild del där Funktionsrätt i Uppsala län, SRF och Neuro har bidragit.

Asal: Hur är kvalitetskraven ställda för uppföljning och förarnas kompetens i att bemöta LSS-personer?

Svar: Detta ingår i certifieringsdelen där särskilda utbildningsmoment genomförs. Kompletteringar kan göras tillsammans med referensgruppen för att anpassa utbildningen inom svensk kollektivtrafik.

Birgitta: Har de synpunkter som samlats in under flera år tagits i beaktande, och hur hanteras kundnära frågor?

Svar: Högre krav har införts för att gynna resenärerna. Certifieringen är kundinriktad och krav har ställts för att säkerställa en bra tjänst.

Birgitta: Om man vill ha vanlig bil i stället för rullstolstaxi, hur säkerställs att låga bilar fungerar för resenärer?

Svar: Problemen är kända och hanteras utifrån behov och beviljade tillstånd.

Catharina: Har aspekter som exempelvis doft tagits med i upphandlingen?

Svar: Förare får inte bära starka dofter. Det finns allergibilar och extra städning vid behov.

Catharina: Hur arbetar ni med att mäta kundnöjdhet?

Svar: Företaget Sambaro genomför månatliga kundundersökningar där körsätt, punktlighet och kvalitet utvärderas genom ett fyrtiotal frågor. Kommunens mätningar matchas mot dessa data.

Michael: Det är viktigt att miljökraven inte leder till hinder för tillgänglighet. Hur påverkar den höga miljökravsutformningen av fordon LSS-personer?

Svar: Diskussioner pågår, och målet är att hitta miljöbilar som samtidigt motsvarar behovet av större bakluckor och utrymme. Specifika krav har ställts på mått för att säkerställa anpassning.

Michael: Uppsala har haft en väntetid på fem minuter. Finns det specifika krav på detta framöver?

Svar: Det har inte varit en central fråga i upphandlingen, men reglerna för färdtjänst kan innehålla riktlinjer. Föraren får inte lämna adressen utan att kontakta den som ska åka.

Michael: Certifiering och utbildning – hur säkerställs att alla förare utbildas trots omsättning på förare?

Svar: Utbildningen styrs av föraromsättningen och ambitionsnivån är hög. Certifiering inom kollektivtrafiken är ett krav och kompletteringar kan göras för att möjliggöra arbete även efter att en förare har bytt arbetsgivare.

Michael: Uppföljning – hur hanteras rapportering av avvikelser, särskilt för personer med kognitiva svårigheter? I våra egna undersökningar ligger resultat lägre än Trafikcentralens.

Svar: Det ska finnas lättillgängliga kontaktvägar via telefon, mejl och formulär. Trafikcentralen har högre rapporteringsfrekvens än individuella undersökningar. Förare ska till exempel inte tala i telefon under körning, och detta ska kommuniceras tydligt.

Michael: Ett medskick att använda brukarrevisioner.

Pia: Kan man vara med vid upphandling av uppföljning och visas resultatet? Många LSS-personer kan inte svara. Även önskemål om kamera i bilarna.

Svar: Trafikdirektörens rapport finns tillgänglig på nätet med omfattning, ekonomi och kundnöjdhet.

Asal: Kan Rådet för delaktighet vara involverat i framtida certifieringsprocesser?

Svar: Referensgruppen kvarstår, och nästa steg är att få stöd i tester och certifieringsdelen samt att ge information via hemsidan.

Magnus L: Hur viktig blir kameraövervakning för personer som har svårt att kommunicera? Finns det en möjlighet att bli underkänd på certifieringen?

Svar: Förare kan bli underkända och behöver göra om utbildningen. Kameraövervakning är inte ett krav men har diskuterats. Vissa bolag använder kameror men det kan innebära juridiska utmaningar och endast polisen får ta del av inspelningar efter att en formell anmälan är gjord.

Michael: Ska juridiska svårigheter hindra utvecklingen av övervakning?

Svar: Avtalet löper på fyra år, och möjligheten till förbättringar finns inom den tidsramen.

Birgitta: Kan sjukresor och färdtjänst samlas på en gemensam faktura?

Svar: Autogiro och samlad fakturering ses över, men det är ännu oklart om det kommer att vara klart vid avtalets start.

Lars-Håkan: Har ni beredskap för att möta utmaningarna vid uppstarten?

Svar: Förberedelseperioden är längre och avtalet specificerar vad som ska vara på plats. Det är viktigt att minimera risken för sena avhopp från bolag.

Asal: Kommer viktig information att mejlas ut till alla berörda?

Svar: Referensgruppen fortsätter sitt arbete och informationsspridning är en viktig del av processen. Uppföljningar kommer att ske genom kontinuerlig övervakning av avvikelser, synpunkter och kundnöjdhet kopplat till kvaliteten i tjänsten. Upphandlingsmyndigheten rekommenderar stickprovskontroller och revisioner för att säkerställa att avtalet följs korrekt.

6. Paragraf 17 Funktionsrätt informerar – Michael Jestin, Pia Ek

Bilaga 3, 4.

Storkonferensen - Deltagarna i Demokratikirkeln upplevde att det blev för mycket diskussion/debatt mellan politikerna och inte direkta svar på deras frågor. Som alltid upplevs det som att inget händer, trots att svaren är fina. Några tog för mycket tid och använde svåra ord. De saknar skriftliga svar från S, M och KD. Fler upplever att utvecklingen går långsamt. Några forskare, däribland Kristina Engwall Uppsala universitet, Kristina Bromark, Birgitta och Pia kommer att göra en djupare analys av situationen. Det finns en tanke om att involvera anhöriga, tjänstepersoner och politiker för att bättre förstå vad som händer och om något faktiskt förändras.

Exemplet Jönköping - Kommunen använde i stor utsträckning Socialtjänstlagen (SoL) i stället för Lagen om stöd och service (LSS). Detta innebar att LSS-insatser inte genererade någon ekonomisk kompensation i utjämningsystemet, vilket ledde till en årlig nettoförlust på cirka 35 miljoner kronor. För att åtgärda detta ändrade kommunen sina riktlinjer och började prioritera LSS-insatser där lagens kriterier uppfylldes. Samtidigt genomfördes en kompetensutveckling av biståndshandläggarna.

Inom ett år gick kommunen från en nettoförlust på 35 miljoner kronor till ett överskott på 35 miljoner kronor i utjämningsystemet – en total förbättring på 70 miljoner kronor. Detta skedde utan stora kostnadsökningar eftersom skillnaden låg i formell klassificering av insatserna.

Rättigheterna stärktes genom förbättrad överklagbarhet, individuell planering och tydligare insatsbeslut. Möjligheten till assistans i boende, kontaktperson och ledsagning inom boendeområden blev tydligare och mer rättssäkert hanterat. Genom att följa utjämningsystemet kunde kommunen säkerställa att resurser fördelades på ett sätt som gjorde det möjligt att tillämpa LSS där det var relevant. Den ökade tydligheten resulterade i stärkt förtroende både från brukarna och från de organisationer som arbetar inom området.

Asal: Hittills har kommuner utan riktlinjer setts som något positivt men nu kommer detta allt oftare upp i diskussioner. Nu kan ett skifte vara på gång i debatten. Frågan handlar om hur rättssäkerhet och delaktighet kan säkerställas och det är viktigt att Funktionsrätt är involverade i processen.

Kommentar Michael: Det är ett problem att kommunerna i hela riket generellt lägger sig på en lägstanivå för insatser.

7. Paragraf 18 På gång i förvaltningen – Liselotte Engqvist

Nationella brukarundersökningar kommer från nästa år att genomföras vartannat år. Det finns möjlighet att köpa brukarundersökningar och en diskussion pågår om hur Uppsala kommun ska hantera detta. Arbetet med kvalitetssäkring fortsätter inklusive frågan om hur kvalitet bäst kan mätas.

En förändring av titlar inom LSS planeras där benämningar som stödbiträde, stödassistent och stödpedagog ersätter nuvarande titlar. Syftet är att möjliggöra en

nationell hantering av utbildningsfrågor inom LSS-området där det idag finns många olika titlar. Målet är att denna förändring ska vara klar till den 1 januari 2026.

Brandmyndigheten har genomfört tillsyn där LSS-verksamheter klassas på samma sätt som äldreboenden. Det finns utmaningar kopplade till trapphus och servicebostäder där brandskyddsregler kan skapa problem. Personer som inte kan utrymma sig själva kan behöva flytta på grund av brandtillsynens bedömningar. Ett beslut diskuteras om att införa sprinklers i varje lägenhet, vilket inte utgör något problem vid nybyggnation. Däremot blir det mer komplicerat om boendet ligger i en trappuppgång där en annan fastighetsägare äger huset, då det inte är självklart att kraven kan genomföras. Frågan utreds tillsammans med Fastighetsstaben för att hitta lösningar.

Frågor och svar:

Pia: Det har blivit mycket av institutionalisering på grund av brandskydd, mathållning och krav på personalkläder. Hur hanterar man detta?

Lenita: Hela Sverige har reagerat på frågan. Det finns regler som säger att personer som inte kan evakuera sig själva ska bo på plan ett. Angående arbetskläder har det väckt reaktioner men vi har motsatt oss förändringen och följer Socialstyrelsens rekommendationer.

Hälsan först – Pilotprojekt där Uppsala kommun samarbetar med Region Uppsala där 30 brukare inom Svartbäckens vårdcentral erbjuds fast läkarkontakt. Boendepersonal genomför intervjuer och skapar hälsoplaner i samarbete med läkare.

Stabbylloppet - Genomförs idag med 150 anmälda deltagare. Dessutom har beslut fattats om att genomföra ett prova-på-idrottsprojekt i höst i samband med Paralympics.

Frågan är fri – säsong två av programmet är på gång. Inspelning pågår och fler journalister rekryteras via auditions. Programmet kommer att spelas in på UKK.

Gösta Berlings saga – En ny föreställning på Teater Blanka är under produktion.

Kålan – Får tillgång till en ny lokal bredvid sin nuvarande plats. Fastighetsförvaltningen hanterar omställningen.

8. Paragraf 19 Övriga frågor

Fråga om det blir några förändringar i LSS-rådet nu när Asal är ordförande i både omsorgsnämnden och äldrenämnden.

Svar: Det finns för närvarande inga besked om eventuella förändringar.

9. Paragraf 20 sammanträdet avslutas.

Asal tackar för dagens möte och önskar trevlig sommar.

Bilagor

- Bilaga 1, LSS-utjämnigen Rikard Sörell
- Bilaga 2, Upphandling särskilda persontransporter, Ellen Åberg
- Bilaga 3, Storkonferensen 2024, Pia Ek
- Bilaga 4, Exemplet Jönköping – Funktionsrätt, Michael Jestin

Elektroniska underskrifter

Det här dokumentet har skrivits under elektroniskt av en eller flera personer

Detta dokument med sina elektroniska underskrifter gäller som självständig handling och uppfyller krav på avancerade elektroniska underskrifter enligt eIDAS-förordningen. Varje underskrift kan valideras med en PDF-läsare med stöd för signaturvalidering eller via valideringstjänsten på sign.uppsala.se. Där återfinns även information om hur du installerar det utfärdarcertifikat som krävs för att PDF-läsaren ska kunna validera alla delar av underskriften.

Om dokumentet skrivs ut på papper, eller om dokumentet 'skrivs ut' till ett nytt PDF-dokument, följer de elektroniska underskrifterna inte med. Endast det elektroniskt underskrivna originaldokumentet går att validera.